Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Adolygiad o’r flwyddyn

Crynodeb o'r adroddiad blynyddol
2009 – 2010

Cynulliad Cenedlaethol Cymru yw'r corff sy'n cael ei ethol yn ddemocrataidd i gynrychioli buddiannau Cymru a'i phobl, i ddeddfu ar gyfer Cymru ac i ddwyn Llywodraeth Cymru i gyfrif.

Cynulliad Cenedlaethol Cymru – y flwyddyn mewn ffigurau

122,910	Nifer yr ymwelwyr â'r Senedd yn ystod y flwyddyn.
17	Cyfartaledd nifer y ceisiadau ar gyfer pob swydd a hysbysebir gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru.
5	Lefel y Ddraig Werdd a ddyfarnwyd i'r Cynulliad o ganlyniad i raglen o wella parhaus. Mae'r Cynulliad yn un o ddim ond 11 sefydliad yng Nghymru i gael yr achrediad hwn.
18,865	Nifer yr ymholiadau ffôn a dderbyniwyd gan y Cynulliad.
64	Nifer y Cyfarfodydd Llawn a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn.
18	Canran y gostyngiad yn allyriadau teithio'r Cynulliad o ganlyniad i lawer llai o deithiau mewn awyren, cyflwyno car ag allyriadau isel at ddefnydd staff a chontract llogi ceir carbon isel.
11,653	Nifer yr ymwelwyr â'r arddangosfa gelf a chrefft a gynhaliwyd yn y Senedd yn ystod Eisteddfod yr Urdd.
303	Nifer y cyfarfodydd pwyllgor a ddarlledwyd yn fyw ar Senedd.tv.
248	Nifer y digwyddiadau a gynhaliwyd ar ystad y Cynulliad.
4,222	Nifer y cwestiynau llafar a gyflwynwyd.
1,000	Nifer yr ymatebion a gafwyd gan y Pwyllgor Plant a Phobl Ifanc fel rhan o'i ymchwiliad i fannau diogel i chwarae a chymdeithasu.
885	Nifer y cwestiynau a gyflwynwyd i'r Prif Weinidog.
528	Nifer yr ysgolion o bob rhan o Gymru a ddaeth i'r Cynulliad.
1,744	Nifer y bobl sy'n dilyn y Cynulliad ar Twitter.

Cerrig milltir pwysig yn ystod y ddegfed flwyddyn o ddatganoli

Mai 2009
Lansio bws allgymorth amlgyfrwng y Cynulliad.

Mehefin 2009
Y Pwyllgor Cynaliadwyedd yn cynnal ymchwiliad i lifogydd yng Nghymru ac yn defnyddio bws y Cynulliad er mwyn cynnal cyfres o gyfarfodydd cyhoeddus ledled Cymru i glywed yn uniongyrchol gan yr ardaloedd a lifogwyd. Y Pwyllgor yn cynhyrchu ffilm fer gan ddefnyddio'r clipiau fideo a recordiwyd, a chymeradwywyd ei adroddiad, a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 2010, gan Lywodraeth Cymru.

Mehefin 2009
Lansio log cyhoeddus ar-lein o hawliadau treuliau Aelodau'r Cynulliad ar wefan y Cynulliad Cenedlaethol. Dros 2,000 o bobl yn edrych ar y tudalennau yn ystod y 24 awr gyntaf.

Gorffennaf 2009
Cyhoeddi'r adroddiad Yn Gywir i Gymru, yn dilyn adolygiad annibynnol cynhwysfawr a phellgyrhaeddol o gyflogau a lwfansau Aelodau'r Cynulliad. Comisiwn y Cynulliad yn derbyn pob un o'r 108 argymhelliad.

Gorffennaf 2009
Y Cynulliad Cenedlaethol, ar y cyd â Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Llywodraeth Cymru, yn lansio Camu Ymlaen Cymru, cynllun i annog grwpiau nad oes ganddynt gynrychiolaeth ddigonol, i ymgysylltu â'r broses ddemocrataidd.

Hydref 2009
Y Senedd yn dod yn un o adeiladau cyhoeddus mwyaf effeithlon y DU o ran ynni, pan gaiff ei thystysgrif perfformiad ynni ei huwchraddio.

Hydref 2009
Aelodau'r Cynulliad yn cefnogi cyfraith newydd a fydd yn cryfhau rôl Comisiynydd Safonau'r Cynulliad.

Tachwedd 2009
Y Pwyllgor Iechyd, Lles a Llywodraeth Leol yn cyhoeddi adroddiad ar ei ymchwiliad i'r defnydd o welyau haul a'u rheoleiddio.

Rhagfyr 2009
Cangen Cymru o Gymdeithas Seneddol y Gymanwlad yn nodi 60 mlynedd ers sefydlu'r Gymanwlad fodern. Dros 130 o wahoddedigion o dros 30 o wledydd y Gymanwlad yn bresennol yn y digwyddiad.

Rhagfyr 2010
Panel annibynnol yn dechrau'r broses o adolygu'r gwasanaethau dwyieithog a ddarperir yng Nghynulliad Cenedlaethol Cymru, fel rhan o nod strategol y Cynulliad o fod yn "sefydliad gwirioneddol dwyieithog".

Ionawr 2010
Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn cael ei nodi'n rhif 47 yn y 100 uchaf o leoedd hoyw-gyfeillgar i weithio yn y DU.

Chwefror 2010
Aelodau Cynulliad Cenedlaethol Cymru yn pleidleisio o blaid refferendwm ar ehangu pwerau deddfu'r Cynulliad.

Mawrth 2010
Yn dilyn misoedd o adnewyddu helaeth, adeilad brics coch nodedig y Pierhead ar ystad y Cynulliad ym Mae Caerdydd yn ailagor ei ddrysau yn ei rôl newydd fel atyniad i ymwelwyr a chanolfan unigryw i gynnal digwyddiadau.

Mawrth 2010
Pwyllgor Materion Ewropeaidd ac Allanol y Cynulliad yn cynnal cyfarfod ffurfiol ym Mrwsel – y tro cyntaf i'r Pwyllgor gyfarfod yn ffurfiol â phedwar Aelod Cymru o Senedd Ewrop i drafod materion Ewropeaidd sydd o bwys i Gymru.

Dros y flwyddyn ddiwethaf, mae Cynulliad Cenedlaethol Cymru wedi nodi degawd o ddatganoli yng Nghymru. Er mwyn nodi'r achlysur hwn, edrychwn yn ôl dros ddegawd pan ddatblygodd y Cynulliad yn ddeddfwrfa gadarn ac aeddfed i Gymru.

Sut y sefydlwyd Cynulliad Cenedlaethol Cymru
Ym 1997 cyhoeddodd Ysgrifennydd Gwladol Cymru Bapur Gwyn, *Llais dros Gymru,* a oedd yn nodi cynigion ar gyfer cynulliad cenedlaethol i Gymru.

Cynhaliwyd refferendwm ym mis Medi 1997 a pleidleisiodd pobl Cymru o blaid cynulliad i Gymru.

Pan sefydlwyd y Cynulliad yn wreiddiol ym 1999, nid oedd ganddo'r pwerau i ddeddfu dros Gymru, ond cafodd bwerau i wneud is-ddeddfwriaeth, mewn meysydd penodol, fel amaethyddiaeth, iechyd ac addysg. Fel arfer, roedd y ddeddfwriaeth yn ymwneud â newidiadau manwl i'r gyfraith a wnaed o dan bwerau o Ddeddf Seneddol a oedd eisoes yn bodoli.

Ym mis Gorffennaf 2000, cyhoeddodd Prif Weinidog Cymru y byddai grŵp o Aelodau'r Cynulliad o bob plaid wleidyddol yn cael ei sefydlu i adolygu gweithdrefnau'r Cynulliad. Roedd adroddiad y grŵp yn argymell y dylid gwahanu'r ddeddfwrfa a'r gweithrediaeth.

Yn 2002, sefydlwyd Comisiwn Richard i drafod pwerau'r Cynulliad. Argymhellodd y Comisiwn, a gadeiriwyd gan yr Arglwydd Richard, y dylid gwahanu'r ddeddfwrfa a'r gweithrediaeth ac y dylai'r Cynulliad gael pwerau deddfu sylfaenol.

Ym mis Mehefin 2005, cyhoeddwyd y Papur Gwyn *Trefn Lywodraethu Well i Gymru* gan Ysgrifennydd Gwladol Cymru. Roedd yn cynnwys cynnig i gael pwerau ehangach a chynnig i drosglwyddo pwerau deddfu sylfaenol dros bob pwnc datganoledig yn uniongyrchol i'r Cynulliad ar adeg amhenodol yn y dyfodol.

Y Cynulliad heddiw
Daeth Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006 i rym ym mis Mai 2007 ac roedd yn nodi carreg filltir bwysig yn hanes y Cynulliad, gan newid tirwedd ddeddfwriaethol Cymru. Creodd Gynulliad newydd; deddfwrfa gyflawn yn meddu ar y pwerau i ddeddfu dros Gymru (a elwir yn Fesurau Cynulliad) mewn meysydd penodol, a darparodd ffordd i'r Cynulliad gael mwy o bwerau gan Lywodraeth y DU mewn meysydd datganoledig o gyfrifoldeb deddfwriaethol.

Refferendwm ar bwerau'r Cynulliad

Ym mis Hydref 2007, sefydlwyd Confensiwn Cymru Gyfan gan Lywodraeth Cymru i ganfod barn y cyhoedd am gael mwy o bwerau deddfu i'r Cynulliad.

Daeth i'r casgliad y byddai symud at bwerau deddfu llawn i'r Cynulliad yn yr holl feysydd datganoledig yn cynnig mantais sylweddol dros y trefniadau presennol. Yn dilyn hyn, ar 9 Chwefror 2009, cytunodd y Cynulliad ar gynnig ffurfiol ar gyfer refferendwm, sy'n golygu argymell i'r Frenhines bod y ddeddfwriaeth angenrheidiol yn cael ei wneud i ganiatáu i refferendwm gael ei gynnal.

Ers hynny, mae'r Prif Weinidog wedi rhoi gwybod i Ysgrifennydd Gwladol Cymru am gynnig y Cynulliad. Nawr rhaid i'r Ysgrifennydd Gwladol naill ai osod deddfwriaeth ddrafft yn cynnwys Gorchymyn gerbron dau Dŷ'r Senedd, neu ysgrifennu at y Prif Weinidog i roi gwybod iddo ei bod wedi gwrthod y cynnig, gan roi ei rhesymau dros wneud hynny.

Yn amodol ar gymeradwyo'r Gorchymyn gan y Cynulliad a dau Dŷ'r Senedd, ac ar y Frenhines yn gwneud y Gorchymyn, bydd refferendwm yn cael ei gynnal.

Ar hyn o bryd, mae gan y Cynulliad Cenedlaethol bwerau i ddeddfu ar gyfer Cymru ar rai o'r pynciau yn yr 20 maes sydd wedi'u datganoli. Gall y Cynulliad ennill mwy o bwerau deddfu yn y meysydd hynny gyda chytundeb Senedd y DU, a hynny fesul pwnc.

Os bydd y rhan fwyaf o bobl yn pleidleisio'n gadarnhaol yn y refferendwm hwn, bydd y Cynulliad yn ennill pwerau i ddeddfu ar bob pwnc yn y meysydd sydd wedi'u datganoli heb fod angen cytundeb Senedd y DU yn gyntaf. Os bydd y rhan fwyaf o bobl yn pleidleisio'n negyddol, bydd y trefniadau presennol yn parhau.

Mae'n debygol y bydd y refferendwm hwn yn cael ei gynnal yn 2011.

Meysydd wedi'u datganoli
Gall y Cynulliad Cenedlaethol ddeddfu ar gyfer Cymru yn y meysydd a ganlyn sy'n effeithio ar eich bywyd:

01 Amaethyddiaeth, pysgodfeydd, coedwigaeth a datblygu gwledig
02 Henebion ac adeiladau hanesyddol
03 Diwylliant
04 Datblygu economaidd
05 Addysg a hyfforddiant
06 Yr amgylchedd
07 Gwasanaethau tân ac achub a hybu diogelwch rhag tân
08 Bwyd
09 Iechyd a gwasanaethau iechyd
10 Priffyrdd a thrafnidiaeth
11 Tai
12 Llywodraeth leol
13 Cynulliad Cenedlaethol Cymru
14 Gweinyddiaeth gyhoeddus
15 Lles cymdeithasol
16 Chwaraeon a hamdden
17 Twristiaeth
18 Cynllunio gwlad a thref
19 Dŵr ac amddiffyn rhag llifogydd
20 Y Gymraeg

2011

Pleidleisiwch

Vote

Yn y bedwaredd ganrif
ar bymtheg, cyfrannodd y
Pierhead at danio hunaniaeth
Cymru ‘wrth ddŵr a than’;
ei nod heddiw yw argyhoeddi,
cynrychioli ac ysbrydoli
cenhedlaeth newydd i'n harwain
tuag at Gymru’r dyfodol.

Pierhead

Y Pierhead – argyhoeddi, cynrychioli ac ysbrydoli

Ar 1 Mawrth, ar ôl misoedd o waith adnewyddu sylweddol, ailagorwyd adeilad nodedig brics coch y Pierhead ar ystad y Cynulliad Cenedlaethol ym Mae Caerdydd, i gyflawni ei rôl newydd fel atyniad i ymwelwyr a chanolfan unigryw i gynnal digwyddiadau.

Cafodd y Pierhead ei ddatblygu gyda chymorth arbenigwyr o'r byd atyniadau, gyda'r nod o ymateb i'r diddordeb brwd ymysg y cyhoedd yn hanes yr adeilad, gan greu lleoliad i gynnal trafodaethau cyhoeddus a digwyddiadau a noddir gan y Cynulliad ar yr un pryd.

Mae cyn-gartref Cwmni Rheilffordd Caerdydd nawr yn cynnwys – ymysg nodweddion eraill – arddangosfa barhaol sy'n adrodd hanes y Pierhead a dociau Caerdydd, bwrdd bwyta rhyngweithiol â rhai o bobl mwyaf eiconig Cymru, a nwyddau o long y Capten Scott, y Terra Nova enwog a gychwynnodd hwylio i gyfeiriad yr Antarctig o Gaerdydd ym 1910.

O fewn mis i'w agor, ymwelodd bron i 10,000 o bobl â'r Pierhead, gan ei ymsefydlu fel un o brif atyniadau'r brifddinas.

Mae digwyddiadau sydd eisoes wedi'u cynnal yn y Pierhead yn cynnwys arddangosfa o waith Philip Jones Griffiths, y ffotonewyddiadurwr o Gymru, a Sesiynau agoriadol y Pierhead. Roedd y sesiynau yn gyfres o sgyrsiau a thrafodaethau ar faterion gwleidyddol a diwylliannol amrywiol a ddaeth â'r meddylwyr craffaf at ei gilydd i ganolbwyntio ar faterion sy'n effeithio ar Gymru ac ar y byd.

Mae Bae Caerdydd wedi chwarae rhan flaenllaw yn hunaniaeth economaidd a hunaniaeth sifil Cymru ers bron i 200 mlynedd, o'i gyfnod yn un o borthladdoedd mwyaf y byd ar anterth y diwydiant glo i'r cyfnod presennol lle mae'n ganolfan lywodraethu i Gymru ddatganoledig.

Mae'r Pierhead wedi bod yn nodwedd ganolog o'r tirlun hwn ers ei adeiladu, ac roedd ei adnewyddu yn brosiect cyffrous yng nghalendr 10 mlynedd y Cynulliad.

Cynulliad mwy tryloyw

Yn 2008, sefydlwyd panel adolygu annibynnol i adolygu cyflogau Aelodau'r Cynulliad a'u lwfansau ar gyfer teithio, llety, swyddfeydd etholaethol a staff cymorth.

Cymerodd y panel, a gadeiriwyd gan Syr Roger Jones, dystiolaeth gan aelodau o'r cyhoedd, Aelodau a Chyn-aelodau'r Cynulliad ac aelodau o gyrff yn y sectorau preifat a chyhoeddus. Edrychodd y panel hefyd ar sut y mae cyrff seneddol eraill, gan gynnwys y rhai yn Queensland a Seland Newydd, yn cynnig taliadau a chymorth ariannol i'w haelodau.

Cyhoeddwyd argymhellion y panel ym mis Gorffennaf 2009 yn yr adroddiad Yn Gywir i Gymru.

Dywedodd Syr Roger Jones, cadeirydd y panel adolygu annibynnol, bod amseriad comisiynu'r adolygiad yn ystod gwanwyn 2008 yn dystiolaeth o ymrwymiad hir sefydlog y Cynulliad i atebolrwydd a thryloywder a dywedodd y bydd gweithredu'r argymhellion a geir yn adroddiad y panel yn caniatáu i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ac Aelodau'r Cynulliad ail-sefydlu hyder ac ymddiriedaeth pobl Cymru yn y broses ddemocrataidd ddatganoledig.

Erbyn diwedd y flwyddyn ariannol, rhoddwyd 47 o'r 108 argymhelliad ar waith, a bwriedir rhoi'r gweddill ar waith erbyn mis Mai 2011.

O ganlyniad i argymhellion y panel, mae nifer yr Aelodau y caniateir iddynt gael ail gartrefi wedi lleihau o 51 i 25. Yn ogystal, lansiwyd log cyhoeddus ar-lein o hawliadau treuliau Aelodau'r Cynulliad ar wefan y Cynulliad Cenedlaethol ym mis Mehefin, sy'n caniatáu i bawb weld, trwy glicio botwm, pa dreuliau y mae eu Haelodau Cynulliad wedi eu hawlio.

www.cynulliadcymru.org
gwybodaeth@cynulliadcymru.org
archebu@cynulliadcymru.org
Ff 0845 010 5500

Cymerwch ran ar Facebook, YouTube, Twitter a Flickr.

© Hawlfraint Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru 2010
Ceir atgynhyrchu testun y ddogfen hon am ddim mewn unrhyw fformat neu gyfrwng cyn belled ag y caiff ei atgynhyrchu'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol na difrïol. Rhaid cydnabod mai Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru sy'n berchen ar hawlfraint y deunydd a rhaid nodi teitl y ddogfen.